

Regjeringen.no

Juryvurdering Attraktiv by 2019

Dato: 03.06.2019 | [Kommunal- og moderniseringsdepartementet](#)

(<http://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/id504/>)

Juryen for attraktiv by for 2019, som er statens pris for bærekraftig byutvikling, har fattet sin beslutning: Årets pris går til Bergen.

Juryens begrunnelse for at Bergen er vinner av Attraktiv by 2019 og vurdering av de øvrige finalistene; Moss og Voss.

Bergen

Bergen er en fremoverlent byutviklingskommune med gjennomføringskraft som gjennom de siste årene gjort flere grep for å stoppe byspredningen og for å styre byutviklingen i en bærekraftig retning. I den prosessen er drastiske tiltak og nye verktøy og løsninger blitt introdusert - og for dette vinner Bergen årets Attraktiv by-pris.

Tar kontroll over byutviklingen

Bergen har en tydelig strategi på å fortette rundt det historiske sentrum – og langs bybanen - her skal flere bo, arbeide og leve i gåavstand til det meste. Gjennom de siste årene er det gjort gode grep med utvidelse av sentrum og fortetting i sentrumsnære bydeler med fokus på nye forbindelser, nye byrom og sosiale tiltak for å skape en god by for alle.

Parallelt med sentral fortetting er det forbilledlig at Bergens nye kommuneplan legger opp til å ta ut 7000 mål usentrale bygge-områder og tilbakeføre disse til landbruk, natur og friluftsområder (LNF). Juryen mener det er et modig og samtidig helt nødvendig grep for å ta kontroll over byutviklingen og legge til rette for bærekraftig byvekst - og er et eksempel til etterfølgelse.

Byutvikling er et verktøy i samfunnsutviklingen

Juryen mener at Bergen er et forbilde også for mindre byer og tettsteder, gjennom å vise at *byutvikling er et helt sentralt verktøy for å fremme god samfunnsutvikling*. Juryen mener Bergen på en forbilledlig måte viser at utfordringer knyttet til miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft kan løses gjennom fokusert og kunnskapsbasert arealutnyttelse og en forståelse for at byutvikling er en arena for samfunnsutvikling. Dette krever nært samspill mellom fag og politikk, og en sterk vilje til å prioritere tverrfaglig arbeid med de komplekse sammenhenger som byutviklingen skal håndtere.

Ny byutvikling - nye verktøy

Juryen oppfatter at Bergen har en innovativ tilnærming til byutvikling gjennom å lete etter nye løsninger etter hvert som nye utfordringer oppstår. Ut fra en vurdering av at tidligere fortetting ikke alltid oppnådde god nok kvalitet, har en lansert nye metoder for å oppnå dette i fortsettelsen. Slik søker Bergen kontinuerlig nye verktøy for å løse nye utfordringer, og dette danner en form for *dynamisk* byutvikling.

Etableringen av Byarkitekten som egen etat, synes å være et sentralt og viktig grep for å samle fokus på kvalitet i utformingen av byens bygninger og uterom, gjennom dialog mellom ulike utbyggere, innbyggere og institusjoner.

Byarkitekten har videre utviklet en arkitekturstrategi, som skal vedtas sammen med ny kommuneplan. Denne strategien tydeliggjør effekten arkitektur kan og bør ha i by- og samfunnsutviklingen på en forbilledlig måte.

I ny kommuneplan er kvalitet(sbegrepet) førende for hvor mye en kan bygge. Dette er en dristig nyvinning som erstatter tidligere kvantitative mål knyttet til høyde og utnyttelse av areal. Gjennom kriterier for kvalitet og krav til innledende stedsanalyse er dette et forsøk på å finne en ny måte å skape bedre prosjekter.

Juryen vil også trekke fram Ny Krohnborg skole som et nyvinnende grep som viser betydningen av samlokalisering og sambruk. Her er skolen utviklet til et bydelssenter eller oppveksttun med fokus på inkludering og sosial bærekraft, hvor barnehage, SFO, skole, idrettshall og kultur er fasilitert under en ledelse.

Bydeler kobles sammen

Juryen har festet seg ved byens grep for å ruste opp og styrke forbindelser og byrom i sentrumsnære bydeler som er transformerte industriområder. I bydelene Møllendal, Solheimsviken og Indre Laksevåg er det arbeidet med tiltak for å bedre levekår og folkehelse, og å øke bo- og leveattraktivitet. Dette arbeidet gjøres i dialog med innbyggere og foreninger og lag. Et viktig grep er å koble disse områdene til det historiske sentrum og bykjernen. Denne satsningen rundt Puddefjorden, som er ryddet og rensset for tidligere tiders miljøsynder, har skapt attraktive boområder. Et sentralt grep her er byggingen av Småpudden, en gang- og sykkelbro som binder sammen områdene over fjorden. Slike nye forbindelser bidrar til økt mobilitet for gående og syklende. Det arbeides også med sammenhengende forbindelser som promenade rundt Store Lungegårdsvann og nye bynære turmuligheter, som den nye fjellveien langs Løvestakken. Juryen merker seg at det arbeides med å ta tilbake fjorden gjennom renssetiltak, og det legges til rette for nye badeplasser og en ny bystrand ved Store Lungegårdsvann. Dette er med på å bygge videre på viktige attraksjonsverdier knyttet til vann og fjord, og knytter disse opp til eksisterende og nye byrom.

Satsing på byrom både i den eksisterende byen og utvikling av nye i transformasjonsområdene er viktig for bylivet. Grønn infrastruktur og allmenninger er med på å fysisk knytte sammen bydelene og gjør byens mellomrom om til meningsfulle byrom. Juryen mener dette et viktig grep som flere byer og tettsteder kan jobbe med.

Juryen mener at Bergen har gått foran, og vist hvordan byutvikling er samfunnsutvikling, og gjennom å ta viktige og kontroversielle grep for å skape en mer tillitsbasert byutvikling med høy kvalitet som er byen og innbyggerne verdig.

Moss

For mellomstore byer i Norge kan byutvikling være en kamp, uten tilgang til virkemidlene som storbyene har. Desto viktigere blir det å finne gode løsninger innenfor rammene en har til rådighet og bygge på stedets egne ressurser - dette har finalisten Moss gjort på forbilledlig vis gjennom aktiv tilrettelegging for byliv sentrum.

Juryen mener at langsiktig og strategisk arbeid som munner ut i tiltak som bidrar til å gjøre Moss til en attraktiv by. Nytt dobbelspor er under bygging og i sentrum har kommunen tatt en aktiv rolle med tilrettelegging, by-programmering og medvirkning. Resultatet er en by i utvikling hvor historie og kultur er vevd inn i fremtiden, som del av en bevisst strategi.

På tidligere industriarealer utvikles nye prosjekter, og selv om omstillingen i næring er krevende, finner juryen det interessant hvordan byen balanserer byutviklingen og fortsatt produksjons-virksomhet, samtidig som det legges til rette for nye næringer. Både nybygg og ombygginger bærer preg av høy arkitektonisk kvalitet som styrker byens særegenhet. Juryen merker seg at kommunens arbeid med kulturminneverdier bygger på byantikvarens arbeid. Dette viser betydningen av faglig kompetanse i byutviklingsarbeidet. Videre er Moss kommune som premissgiver med på å styre utviklingen i riktig retning, gjennom tett god dialog mellom innbyggere og utbyggere.

I sentrum av Moss er mange funksjoner og aktiviteter konsentrert rundt et sentralt byrom; Kirketorget.

Her er handel, offentlige tjenester og kultur samlet til en attraktiv møteplass utformet med kvalitet og omtanke, og hvor historiske bygninger er gitt nye funksjoner. Juryen mener at det, innimellom parkerte biler, er det skapt noe veldig fint, nemlig muligheten for byliv. I denne sammenhengen er lokaliseringen av videregående skole og eldresenter i sentrum helt sentralt. Kirketorget er forbilledlig by-programmering, og er muliggjort gjennom dialog og bredt samarbeid. Til plassen som har en flott lekeplass grenser kunstgalleri, videregående skole, cafe med uteservering, kunstneratelieer, kulturkirke, humlebed, kulturhus, julemarked og skøytebane om vinteren, en bod som lag og foreninger kan selge pølser fra og et sted for gratis utlån av skøyter, slik at alle kan være med. Kirketorget er lærebokeksempelen på hvordan inkluderende og attraktiv byutvikling kan gjøres!

Moss viser at det er mulig å etablere kultur for samarbeid, som gjør at ideer kan iverksettes raskt og løftes sammen. Juryen mener etableringen av et bylaboratorium (ByLab) i 2013 har vært et viktig redskap for å bygge en slik samarbeidskultur. Juryen oppfatter ByLab som god arena for

dialog og ikke minst gjennom å la byens egne innbyggere slippe til med initiativ, ideer og gjennomføringskraft. Planleggingen av byjubileet "Moss 2020" illustrerer hvordan byen arbeider for å mobilisere mange aktører, også innen næringslivet, til å bidra gjennom ulike arrangementer og investeringer som kommer byens befolkning til gode.

God plankompetanse i kommunen, kultur for samarbeid og sterk satsing på kultur, kombinert med ByLab har gjort at Moss har fått enormt god effekt av begrensede midler, og er et forbilde for byutvikling.

Voss

Finalisten Voss viser at det er mye å hente på å fokusere på bærekraftig stedsutvikling også på mindre steder. Finalistplasseringen skyldes en sterk satsing i sentrum. Etter at tungtrafikken nå blir ledet utenom sentrum, tar kommunen grep slik for at sentrum fortettes og foredles på en forbilledlig måte.

Sentrum på Vossevangen er klart definert og oppleves overraskende urbant, dels grunnet stedets gjenreisningsarkitektur som ivaretas og revitaliseres. Satsing gjennom lengre tid på arrangementer som Vossa Jazz og Ekstremsportveko har bidratt til å skape en sterk lokal identitet og stolthet. Voss bygger på egne styrker og bruker stedets kvaliteter i stedsutviklingen. Strandpromenade, nytt festivalområde og aktivitetspark ut mot Vangsvatnet er gode eksempler på dette. Visjonen 'Voss - bygd for sterke opplevingar' synes å gjennomsyre både stedsutvikling og reiselivssatsing.

Kommunen har arbeidet for lokalisering av ulike funksjoner i sentrum - blant annet flere nye boligprosjekter, nytt kulturhus med bibliotek, Vossabadet, renoverert og utvidet Voss Gymnas, og barneskole med skolegård på taket av parkeringshus. Nybygg er arkitektur av høy kvalitet; særlig utvidelsen av Voss Gymnas og det nye Vossabadet. Kommunen har arbeidet langsiktig med infrastruktur som element i stedsutviklingen, og høster nå fruktene av dette arbeidet - med ny stasjon og gondolbane som åpner snart, og at tungtrafikk er lagt i tunnel utenfor sentrum.

At flere satser på Voss - viser at Voss gjør mye riktig. God plankompetanse i kommunen har vært viktig i utarbeidelsen av ny sentrumsplan, og etableringen av en tidsavgrenset BygdeLab har fostret engasjement og medvirkning. Kommunens fokus på sosial bærekraft bidrar til at Voss blir et attraktivt sted å bo, her kan særlig tilrettelegging for barn og unge i sentrum og en sterk frivillighetskultur nevnes. Gjennom samarbeid sikres aktiv og god tilrettelegging for nye innbyggere og integrering. Det arbeides med nyvinning innen eldreomsorg, blant annet gjennom forskningsprosjekt for nye bærekraftige løsninger.

At Voss er et møtestedsted for et større omland er tydelig og viktig å ivareta, samtidig er den videre utviklingen avhengig av gode løsninger for å begrense biltrafikk i sentrum og i enda større grad legge til rette for gående og syklende. Juryen mener at en utvikling med fortsatt fokus på å foredle egenart, med flere boliger og infill i eksisterende gatestruktur, vil bidra til å videre styrke by(gde)livet på Voss.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

RELATERT

➤ [Bergen er Norges mest attraktive by 2019](http://www.regjeringen.no/no/aktuelt/bergen-er-norges-mest-attraktive-by-2019/id2652898/) (http://www.regjeringen.no/no/aktuelt/bergen-er-norges-mest-attraktive-by-2019/id2652898/)

➤ [Attraktiv by - Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling](#)

(http://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktiv_by/id2474509/)

[^ Til toppen](#)

Regjeringen.no

Ansvarlig for [Kommunal- og moderniseringsdepartementets sider](#):

Ansvarlig redaktør: [Kjersti Bjørge](#)

Nettredaktør: [Ann Kristin Lindaas](#)

Tlf. 22 24 90 90

E-post: postmottak@kmd.dep.no

Ansatte i KMD: [Depkatalog](#)

Organisasjonsnummer: 972 417 858